

Valtiovarainministeriö
Kunta- ja aluehallinto-osasto

Asia
viite

LAUSUNTO

Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö VM091:00/2013

Länsi-Uudenmaan maistraatilta on pyydetty lausuntoa Valtiovarainministeriössä valmistellusta luonnoksesta hallituksen esitykseksi Eduskunnalle laiksi väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta.

Voimassa olevan lain 9.2 §:n mukaan maistraatin on varmistuttava pyynnön esittäjän henkilöllisyydestä voimassa olevasta matkustusasiakirjasta tai muusta vastaavasta luotettavasta asiakirjasta. Säännös on kirjoitettu ehdottomaan muotoon, mikä on käytännössä osoittautunut ongelmalliseksi erityisesti niiden henkilöiden kohdalla, joilla ei ole ollut esittää matkustusasiakirjaa ja joiden henkilöllisyys on varmistamatta. Ehdotetulla muutoksella lisäämällä viittaus lain 19.2 §:ään pyritään ottamaan huomioon nämä tilanteet.

Lain 19 §:ään ehdotetaan lisättävän 2 momentti, joka koskee sekä henkilöllisyyden varmistumista varten että ulkomaiseen tapahtumaan perustuvan muun tiedon tallettamisen perusteeksi esitettäviä selvityksiä. Muutosta perustellaan erityisesti maistraattien erilaisilla käytännöillä sekä henkilötunnuksen mahdollisen saamatta jäämisen tuomilla ongelmilla. Pykälän 1 momentissa säädetään ulkomaiseen asiakirjaan perustuvan tiedon tallettamismahdollisuudesta väestötietojärjestelmään julkisesti luotettavana tietona. 2 momenttiin otettava säännös mahdollistaisi poikkeuksellisesti ulkomaiseen tapahtumaan perustuvan tiedon tallettamisen, vaikka 1 momentin vaatimuksia ei voitaisikaan täyttää. Kyseessä on poikkeussäännös, jonka soveltamisala on suppea johtuen siitä, että väestötietojärjestelmän henkilötietoja pidetään julkisesti luotettavana lain 18 §:n mukaan. Maistraatilla olisi myös tarvittaessa mahdollisuus pyytää asiaan lausunto Maahanmuuttovirastolta tai ulkoasiainministeriöltä. Maistraatti suhtautuu myönteisesti ehdotettuun lisäykseen. Koska 2 momentti jättää maistraateille harkinnanvaraa, tulisi laista vielä selvemmin käydä ilmi, että kyseessä on poikkeussäännös.

Esityksessä ehdotetaan annettavan lain 22 §:ään tehtävällä muutoksella Maahanmuuttovirastolle ja paikallispoliisille rajoitetusti oikeus tallettaa ulkomaan kansalaista koskevia perustietoja väestötietojärjestelmään. Tavoitteena on helpottaa ja nopeuttaa rekisteröinnin edellytykset täyttävän ulkomaan kansalaisen mahdollisuutta saada henkilötunnus. Verohallinnolle on jo aiemmin annettu vastaava oikeus rekisteröidä tiettyjen ulkomaan kansalaisten väestötietoasetuksessa yksilöidyt tiedot väestötietojärjestelmään. Koska henkilötunnuksella on merkitystä erityisesti henkilön yksilöimiseksi eri viranomaisissa, varmistetaan lakiin tehtävällä muutoksella se, että henkilötunnus toimii kattavammin yksilöintitunnuksena väestötietojärjestelmän ja ulkomaalaisrekisterin välillä.

Hallituksen esityksen perusteluissa mainitaan, että maistraateista jäisi 22 §:ään tehtävän edellä mainitun lisäyksen johdosta pois suurin osa oleskeluluvan saaneiden ensirekisteröinneistä. Tiedot, joilla ensirekisteröinti tehdään, eivät useinkaan ole kuitenkaan henkilön kannalta riittävät. Maistraatit ja väestörekisterikeskus ovat päävastuullisia väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjiä, mistä syystä muutoksen jälkeenkin maistraatilla säilyy yksinomainen toimivalta tallettaa väestötietojärjestelmään tiedot niistä ulkomaan kansalaisista, joiden tietojen tallettaminen perustuu kotikuntalaissa tarkoitettuun kotikuntaan ja asuinpaikkaan. Käytännössä oleskeluluvan saaneen tulee asioida maistraatissa, jotta hän saisi tilapäisen asuinosoitteensa ja perhesuhdetietonsa tallennetuksi järjestelmään. Näillä tiedoilla on yleensä merkitystä, jotta henkilö voisi toimia suomalaisessa yhteiskunnassa ja saisi tarvitsemansa palvelut. Maistraattien tällä hetkellä käytettävissä olevilla järjestelmillä perhesuhdetietojen vieminen on nopeampaa ja varmempaa nimenomaan ensirekisteröinnin yhteydessä. Kun maistraateilta jää ensirekisteröinti pois, joudutaan henkilöiden henkilötietoja täydentämään jälkikäteen, mikä vie nykyisin käytettävissä olevilla järjestelmillä enemmän aikaa ja lisää virheiden mahdollisuutta. Maistraatin käytettävissä olevia järjestelmiä tulisi siten kehittää, jotta tietojen korjaaminen, lisääminen ja muuttaminen olisi mahdollista toimivammalla tavalla.

EU-kansalainen voi saada henkilötunnuksen maistraatista tai verohallinnolta jo ennen oleskeluoikeuden rekisteröintiä poliisilla, jos rekisteröinti on tarpeen esimerkiksi työn vuoksi. Oleskeluoikeuden rekisteröintiä hänen tulee hakea, jos oleskelu kestää yli kolme kuukautta. Oleskeluoikeuden rekisteröintihakemuksen jättäminen on usein mahdollista ainoastaan varaamalla aika poliisilta. Maistraatit esittäneet valtiovarainministeriölle, että EU-kansalaisen oleskeluoikeuden rekisteröinti keskitettäisiin maistraatteihin, jolloin henkilön ei tarvitsisi asioida useassa paikassa ja hän voisi saada myös kotikunnan ja kaikki henkilötietonsa rekisteröityä saman käynnin perusteella. Henkilö joutuu tällä hetkellä esittämään käytännössä samat asiakirjat sekä poliisille että maistraatille.

Esityksessä ehdotetaan myös luovuttavan kuolinpesän yhteyshenkilöä koskevien tietojen tallettamisvelvoitteesta. Koska tietoja ei ole mahdollista saada kattavasti ja suoraan yksilöidysti henkilötunnuksellisinä luotettavasta viranomaislähteestä, suhtautuu Länsi-Uudenmaan maistraatti ehdotukseen. Kyseisten tietojen tallettamista väestötietojärjestelmään ei voida jättää maistraateille.

Muilta osin maistraatilla ei ole lausuttavaa.

Espoossa 9.10.2013

Maisa Gynther
henkikirjoittaja
Länsi-Uudenmaan maistraatti